

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESSE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvième ANNÉE

15 Mars 1931

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No: 317

ABONEMAN:

Seneliği [24Nusha] Türkiye için 2 1/2, Âlâ kâğıdı-lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève.

Yirmi altıncı sene

15 Mart 1931

Dini, metafizikden yahud ahlakdan ayıran ve dini **mevzu' din = religion positive** yapan 'unsurlar bizce esasen fersude ve muvakkatdır. Bu i'tibarla **istikbalin simiası** nı yahud **istikbalin astrologia** sını [ya'ni ilmi nucumunu] red ettiğimiz gibi **istikbalin dini** ni de red ederiz. Fakat bu keyfiyetden her « Doğme » un her 'an'anevî ve fevkattabi'a autorite nin, her vahyin, her mu'cizenin, her efsanenin vazife mertebesine çıkarılmış bütün menasik [Rite] in sadece inkârı olan **din yokluğu** [**irreligion** yahud **a-religion**] un kadim i'tikadların metafizikî ve ahlâkî esası hakkında bir hürmetsizliği ve istihkarla müteradifülma'na olması neticesi hasıl olmaz. Asla; **gayri mütedeyyin** = [**irreligieux** yahud **a-religieux** olmak **din aleyhdarı** = **antireligieux** olmak, değildir. Dahası var : ileride göreceğimiz veçh ile istikbalin din yokluğu, dinî hisden en saf olan kısmı muhafaza edebilecektir. Bir taraftan Cosmos a [1] ve Cosmos da münteşir olan nihayetsiz kudredlere hayranlık, diğer taraftan ferdî değil, fakat içtima'î ve hatta se'niyyeti hazıranın fevkine çıkan 'avalim-şumul [cosmique] bir ideal taharrisi. [2] [Bitmedi]

LORD BYRON'UN ESERLERİ

Korsan, (1814)- işte bir **romantique**[3] manzume numunesi, güzellikleri fakat cinsine mahsus pek mahsus kusurları da var. —Eser, şekil, intrika, tertib, seciyyeler, ve uslub i'tibarile hakikaten demode bir manzumedir, cem'iyete karşı müdhîş garezi var. (Romantique şa'irin « individualisme » i bundan bilinir **Harolda**, şair, kendi şahsiyyetini vermiş olduğu gibi **Conrad** a da vermiştir, bu isimler altında işleyen ve söyleyen **Byron** dur.

[1] 3 üncü kısmın 1 inci bahsına bakınız.

[2] Cosmos. Yunanca alem, cihan demektir, bu kelimenin yerinde **Univers** kelimesini kullanabilirdi. Meşhur ve büyük tabiiyyundan Prusyalı Alexandrevon Humboldt un **Cosmos** isminde mergub ve yazıldığı zamana kadar Arz hakkında mevcud ilmi ma'lumatın eümlesini cami'dir yüksek şî'r olan sahifeleri vardır. A.D.

[3] Gelecek nüshamızda **romantisme** ve **romantique** ta'birlerinin medlulları hakkında küçük bir makalemizi okuyacaksınız.

Lord Byron 18 Yaşında

Conrad, korsan olur, nitekin, **Herman** i haydud olacak. — **Conrad**, Türklerin üzerine bir sefer hazırlar, haşin arkadaşlarıyla gider ; zavallı Medora yı adasında bırakır, Medora (bir diğer mu'amma) gitare çalarak, « romance » lar terennüm ederek müteselli olur. — Conrad bir derviş kıyafetinde Sultan Seyd in sarayına girer. Sultan Seyd, ertesi günü, korsanların, yuvasını yıkmaya gitmeyi tasmin etmişti. Şübhesiz, bu işe hazırlanmak için büyük bir ziyafet verir; çenki kızlar vahşî bir musikinin terennümlerile, raks ederken Sultan sarhoş olur. «Romantique» lerce mefruz bütün bu **orientalisme** Victor Hugo da tekerrür edecektir. Sahte derviş, Sultan tarafından kabul olunur, civarda gizlenmiş olan adamlarının saraya ateş vererek muharebe işareti vermelerini bekler. Pencereleerde alevler parlar; Conrad, derviş elbisesini atar ve elinde yatağan olduğu halde, silâhsız med'ular üzerine saldırır. Musara'a uzundur; ve kısmen öldürülen, kısmen firar eden, kısmen esir edilen korsanların aleyhiue olarak nihayet bulur. Conrad, zencirbend olarak bir zindana atılır. Fakat zindanının sessizliği içinde ilerileyen kimdir ? halasını tebşir etmek için Allah tarafından gönderilmiş bir melek midir? Hâyır bu bir üluhiyyet şan ü ihtişamile mütecelli bir insan.. Bu kadar siyah gözlü, elmas fiyongalarla bağlı bir saçın ankadre ettiği bu kadar güzel nasi-

yeli dilber, şu halde kim olacak ?.. Bu kadın bizzat Hanım Sultan, uyanmak ihtiyatsızlığında bulunmuş olan Seyd i hançerlemiş ve bir karsırga gecesi esnasında Conrad ı kurtarmaya gelen ve onunla kaçan Gülnare Hanımdır. Bununla beraber, adasına varır varmaz, «romance»lar terennüm ederek kendisini bekleyen Medora'nın bulunduğu kuleye koşar. Medora, onu öldü zan etmişti. Medora, onu öldü zan ettikten sonra yaşamamıştı. Conrad, bir kuleye kapanır, ertesi gün na bedid olur. Gülnare in ne olduğu hakkında tek bir kelime yoktur.

Gelecek nüshalarda, şai'irin Lara ve Chilon mahbusu adlı eserleri tahlil edilecek.

A.D.

ALFABEMİZE DAİR

Çok saygı değer Doktorum :

Geçen mektubumda münakaşasına giriştiğim mekalenizi gene ele aldım; müsaadenizle bitireyim. Dördüncü maddesinde kef « k » harfi kısa bahsın mühim mevzu'unu teşkil etmektedir. Vardığınız netice, bunun kullanılması ba'zen zarurî olduğundan, alfabemize alınması lüzumuna kanaat getirmiş olmanızdır. O halde Lâtince şekillerden de (q) olmak iktiza edecektir.

Vakı'a dilimizin ilerilemesi « lisanı azbül-beyani Osmanînin mihâdî istinadı olan iki dil'i rekîni, Aarabî ve Farişî... » yolunda yürüşeydi, bu hususda dahi size hak vermek ihtiyacını duyardım. Lâkin bir milletde halk dili yazı diline ne kadar yaklaşmış olursa o cema'at da medeniyette o nisbette yükselmiş bulunacağına iman getirmiş olduğumuz için, ve bir nice kavmlerin medenî lisan yaratma yolundaki muvaffakiyetlerini gösteren Tarih : « işte dilinizin zengin köklerini hakkiyle benimseyiniz ve bunları çok façetalı birer pirlanta gibi güzelce işlemek yolunu tutunuz » diye millî duygumuzun kulak zarına olanca gür sesiyle bağırdığı için, yukarıki kana'atinize paydaşlık edemem. Endişenizi kocunduran hal ancak kapının yağ istemesi gibi, 'arızî bir eksikliğin verdiği aksaklıktır. Hatırladığımıza göre Büyük mürşidimiz : « lisanımıza karışmış ve fakat atılması bir zaman mes'elesi olan yabancı kelimelerin hatırı için Türk alfabesine harf ilâve edilmez » dememiş miydi ? Uzakgören ne doğrubir söz. Türkcemiz için bahis

mevzu'u olacak bir kaf-kef güçlüğü yoktur; çünkü ağır hecede « k » tabi'atile « kaf » dir; hafifinde « kef » dir. Lâkin şimdiki halde kullanmakta olduğumuz bir takım Arap, Acem kelimeler karşısında iktibastan kaçınmak ve hecenin hakkını vermek kaygusundan da vaz geçilmeyeceği aşikârdır. Bu güllere ihtiyacımız kaldıkça, nâçar, dikenlerine de katlanacağız. Tanrıya şükür ki, duyulan mahzurun ortadan kaldırılması hiçte güç değildir. Külâh biçimindeki hafifletme işaretimiz ne güne duruyor ? İşte: hak, hâk (kazımak), haâk (toprak) misali bir çuval lafdan daha kolay ve kısacasına maksadı aydınlatmış oluyor; değil mi? Bununla beraber şimdiki vurgularımızla kabile (ebe) ile kabileyi (aşiret) ve emsalini ayırt edemiyoruz; çünkü misal olarak, dâvet ettiğimiz ebe kabilenin « a » sını uzatmak için külâhı başına geçirdik mi, hemen kendisine Kâbile ulaşmış buluyor; fakat kusur « K » harfinde değil, ancak taşıyamayacağı kadar vazife yüklenmiş o hokkabaz külâhındadır. Hem hafifletiyor, hem uzatıyor, hemde ayn hizmetini görüyor; üstelik de hafif « k » yi yumuşatıp « ky » ye çeviriyor. Kâzım, kâtip gibi. Yalnız bu son, y'ümüş (vazife) ona yetse gerekir. İki karpuz bir koltuğa sığmaz, ata sözü dilimizden düşmezken, bizim ondan dört karpuzla muvazene canbazlığı beklememiz birer insafsızlık değildir ? Hafifletme işaretinden uzatmayı ayırarak bu iş için meselâ düz bir med işareti kabul edilse, akıl (us) âkıl (akıllı) âkil (yeyici) gibileri birbirinden farketmek kolayca kabil olur.

Beşinci madde de apostrofdan bahsediyorsunuz ki, hem ayn hem hemzedir. Türkcemizde bunların kesik söylenişinde duyulacak bir fark olmadığı için, her iki yümüş (vazife) bu işarete verilmiştir. Fakat bu yüzden bâzen iltibas hasıl oluyor; dilimiz ise iltibasdan bir, tenafürden iki, nefret eder. Homonim, yâni sesce aynı, mânaca başka olan sözlere, en medenî dillerde bile çok tesadüf edildiği ileri sürülerek, bu nakısaya katlanmamız tavsiyesi, hence yerinde olmayan bir öğüttür; çünkü batıl ile ihticac olmaz. Vakaa dilimizde birbirine savutca benzeyen kelimeler yok değil. Ben benek - vø özüm, el - beş parmaklı ve diyar, memleket v. ilh. Amma bunlar çok şükür azdır. Şair ve ediplerin sözoyunlarına buluşmayeri olmaktan başka hiç bir şeye yaramıyan bir hâli, sun'î bir surette imlaya dahi aşılacak, elbette muvafık değildir. Bu meyil, eski elifbe ve imla zihniyetinden kalmış bir tortu, savılmış sanılan